

บทที่ 1

บทนำ

1.1ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การรวมตัวของบุคคลกรรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นการรวมกันทั้งกำลังกาย สติปัญญา และทุนทรัพย์นั้น เป็นความจำเป็นในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ให้ได้ผลดีขึ้น และมีประสิทธิภาพ มากขึ้นกว่าการดำเนินธุรกิจแต่เพียงลำพังตนเอง เพราะฉะนั้น การรวมตัวกัน เพื่อประกอบธุรกิจการค้า และอุตสาหกรรมในรูปแบบนิติบุคคลจึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย การประกอบธุรกิจแทบทุกแขนงมักจะดำเนินการในรูปนิติบุคคลแทบทั้งสิ้น รูปแบบนิติบุคคลที่ นิยมจัดตั้งมากที่สุดก็คือนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือการหากำไรมาแบ่งปัน กันในระหว่างผู้ลงทุน โดยผู้ลงทุนจะทราบจำนวนเงินที่ต้องลงทุนแน่นอนซึ่งจะอยู่ในรูปของหุ้นที่ถือ กำไรที่ได้รับจะแบ่งในอัตราส่วนตามจำนวนหุ้นที่ถือเรียกว่าเงินปันผล ส่วนความรับผิดชอบของผู้ลงทุน จะจำกัดตามมูลค่าหุ้นที่ถือ คือผู้ลงทุนไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สินทั้งหมดของบริษัท

รูปแบบของบริษัทจำกัดพัฒนาจากเดิมที่จำกัดจำนวนผู้มาลงทุนให้อยู่ในวงแคบ เฉพาะกลุ่มมาเป็นการเสนอขายหุ้นแก่ประชาชนทั่วไป โดยใช้ชื่อเรียกว่า บริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งมี กฎหมายรับรองไว้ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน (ฉบับที่ 1) พ.ศ.2535 ในมาตรา 35 ได้กำหนด คำนิยามไว้ว่า“บริษัทมหาชน จำกัด คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้น ต่อประชาชน โดยผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัด ไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ และบริษัทดังกล่าวได้ระบุมความประสงค์เช่นนั้นไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ” ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า รูปแบบการลงทุนในบริษัทมหาชนจะเน้นไปที่การจำหน่ายหุ้นเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นจุดประสงค์ที่ต่างกับบริษัทเอก ชน แต่อย่างไรก็ดีรูปแบบการจัดการ การบริหารงาน หรือการดำเนินกิจการใดๆในบริษัทมหาชนก็ ยังเป็นแนวเดียวกับการจัดการ การบริหารงาน หรือการดำเนินกิจการใดๆในบริษัทเอกชน ดังนั้น การจัดการ การบริหารงาน หรือการดำเนินกิจการใดๆในบริษัทเอกชน จึงนำมาใช้กับบริษัทมหาชน ได้

แต่อย่างไรก็ดี สิ่งที่ควรตระหนักไว้ในเบื้องต้นคือ วิวัฒนาการของระบบการจัดการใน รูปบริษัทในประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นมาจากรูปแบบในลักษณะบริษัทครอบครัวเป็นสำคัญ เมื่อเป็น เช่นนั้นแล้ว เมื่อบริษัทครอบครัวเหล่านี้พัฒนาไปเป็นบริษัทมหาชนจึงหนีไม่พ้นลักษณะความเป็น

บริษัทครอบครัว ซึ่งลักษณะความเป็นบริษัทครอบครัวนี้เองทำให้มีลักษณะของการกระจุกตัวของ การถือหุ้น ทำให้เกิดสภาพความเป็นผู้ถือหุ้นข้างมากและความเป็นผู้ถือหุ้นข้างน้อยในบริษัท หรือ ก่อให้เกิดความเป็นผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิที่เป็นบุคคลภายในบริษัท ซึ่งแม้จะมีผู้ถือหุ้นจำนวนน้อยคน แต่ก็สามารถควบคุมการดำเนินการของบริษัทได้ ลักษณะต่างๆเช่นนี้เป็นลักษณะพิเศษของการรวม หุ้นในบริษัทในประเทศไทย ซึ่งแตกต่างจากบริษัทของต่างประเทศซึ่งมิได้มีต้นกำเนิดและการ พัฒนาในแบบบริษัทครอบครัว แต่เป็นการรวมหุ้นและมีการกระจายหุ้นอย่างชัดเจน ปัญหาของ บริษัทต่างประเทศในเรื่องความเป็นผู้ถือหุ้นข้างมากหรือผู้ถือหุ้นข้างน้อยจึงไม่ใครจะเป็นปัญหา มากนัก เนื่องจากบริษัทต่างๆจะมีการกระจายหุ้นอย่างชัดเจนทำให้หมดปัญหาการกระจุกตัวของหุ้น ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ถือหุ้นยังใช้สิทธิในการฟ้องร้องคดีของผู้ถือหุ้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอีกประการ หนึ่ง ดังนั้น บริษัทในต่างประเทศจึงไปสนใจในเรื่องการการบริหารกิจการมากกว่า

การไปลงทุนในบริษัทมหาชน จึงทำให้ผู้ลงทุนอยู่ในฐานะผู้ถือหุ้น ซึ่งก็จะมีผู้ถือ หุ้น 2 แบบคือ แบบที่ต้องการจะลงทุนในบริษัทจริงๆและแบบที่เข้าไปซื้อหุ้นแล้วรอเวลาขายถึง กำไรในภายหลังเมื่อได้ราคาที่ดีพอใจ ผู้ถือหุ้น (Shareholder) คือ บุคคลซึ่งนำเงินมาลงทุนใน บริษัท โดยบุคคลนั้นอาจเป็นผู้ซึ่งเป็นผู้เข้าจองซื้อหุ้นในบริษัท หรือเป็นผู้ที่ได้หุ้นมาโดยทางมรดก หรือได้มาในทางอื่น โดยเป็นผู้มีชื่อปรากฏในสมุดทะเบียนของบริษัท ซึ่งผู้ถือหุ้นอาจเป็นบุคคล ธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ โดยสามารถแบ่งผู้ถือหุ้นออกได้หลายประเภท อาทิเช่น ผู้ถือหุ้นสามัญ ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ เป็นต้น ผู้ถือหุ้นมีสถานะเป็นสมาชิกของบริษัทมีสิทธิตามอัตราส่วนของหุ้น ที่ตนถืออยู่ในบริษัทและผู้ถือหุ้นมีสิทธิตามที่ปรากฏในกฎหมายและในข้อบังคับของบริษัท ผู้ถือหุ้น ส่วนมากจะถือหุ้นไว้ในรูปแบบของการลงทุน โดยหวังที่จะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนนั้น ในลักษณะของเงินปันผล หรือในลักษณะของกำไรจากการขายหุ้นอย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้ถือหุ้น บางจำพวกที่คาดหวังว่าตนจะได้เข้ามาบริหารจัดการในกิจการของบริษัท แต่ทั้งนี้ตามหลักกฎหมาย บริษัทนั้น อำนาจหน้าที่ในการบริหารบริษัทโดยตรงอยู่ที่คณะกรรมการบริษัท ส่วนบทบาทของ ผู้ถือหุ้นในการควบคุมการจัดการบริษัทถูกจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะอำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอน กรรมการ ผู้สอบบัญชี ผู้ชำระบัญชี การลงมติตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ การกำกับดูแลการจัดการ บริษัท โดยผู้ถือหุ้นสามารถใช้สิทธิของตนดังกล่าวผ่านทางที่ประชุมผู้ถือหุ้นเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็น การประชุมสามัญ หรือการประชุมวิสามัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ถือหุ้นทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการ

ที่จะได้เข้าร่วมประชุมผู้ถือหุ้น และมีสิทธิออกความเห็น ตลอดจนลงคะแนนเสียงในเรื่องต่าง ๆ ของบริษัทอีกด้วย แต่เนื่องด้วยในบริษัทจะประกอบด้วยผู้ถือหุ้นหลายคน ซึ่งต่างคนต่างก็มีความประสงค์ที่จะให้นโยบายหรือทิศทางการบริหารงานของบริษัทเป็นไปตามแนวทางที่ตนต้องการ ดังนั้นการออกเสียงลงมติในเรื่องต่าง ๆ กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นไปตามหลักเสียงข้างมากของที่ประชุม โดยหลักดังกล่าวก่อให้เกิดการรวมตัวหรือรวมกลุ่มผู้ถือหุ้นเข้าด้วยกันเพื่อจะให้มีอำนาจต่อรองหรือมีอำนาจควบคุมจัดการบริษัท

จึงเห็นได้ว่าบทบาทที่ผู้ถือหุ้นเข้ามาเกี่ยวข้องกับบริษัทในฐานะเจ้าของทุนในการดำเนินกิจการนั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นบทบาทตามที่หลักกฎหมายวางหลักไว้ ในขณะที่การดำเนินการของกรรมการบริษัทนอกจากจะเป็นการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ยังมีการปฏิบัติตามกฎ (rule) หรือ แนวปฏิบัติ (practice) ที่เป็นที่ยอมรับกัน ซึ่งก็คือแนวปฏิบัติในเรื่องของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง โดยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงการดำเนินงานของกรรมการบริษัทตามที่กฎหมายวางหลักไว้เป็นหลัก และกล่าวถึงการดำเนินงานของกรรมการบริษัทตามการกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นหลักเสริม

ค่านิยมของผู้ถือหุ้นข้างมากและผู้ถือหุ้นข้างน้อยปรากฏในพระราชบัญญัติ

หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 โดยให้ค่านิยมผู้ถือหุ้นข้างมากและข้างน้อยตามสัดส่วนการถือหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงหรือของทุนชำระแล้ว แต่ในทางปฏิบัติเองยังมีนิยามของผู้ถือหุ้นในแง่ที่พิจารณาไปในประเด็น controlling shareholder ด้วย และไม่ว่าผู้ถือหุ้นที่มาลงทุนในบริษัทจะมาลงทุนด้วยจุดประสงค์ใดก็ตาม(ลงทุนจริงหรือเก็งกำไร) ผู้ถือหุ้นทุกคนก็ควรได้รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะผู้ถือหุ้นข้างน้อยซึ่งมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจ ดังนั้นการมีมาตรการคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งในการจูงใจให้เกิดการลงทุนเพิ่มขึ้นได้

1.2 สมมติฐาน

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องพบว่า อาจจะแยกการคุ้มครองที่ผู้ถือหุ้นได้รับออกเป็น 2 ประการคือ 1.การคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน 2.การคุ้มครองตามพื้นฐานแห่งสิทธิของผู้ถือหุ้น และ 3.การคุ้มครองตามโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการและผู้

ถือหุ้นตามกฎหมายบริษัท แต่สำหรับการกำกับดูแลกิจการที่ดีอื่นถือเป็นกฎ (rule) หรือแนวปฏิบัติ (practise) อันกรรมการควรต้องปฏิบัติ นั้น จะนำมากล่าวไว้โดยคร่าวๆ เท่านั้น

ในการคุ้มครองผู้ถือหุ้นตามพื้นฐานแห่งสิทธิ จะต้องพิจารณาเสียก่อนว่าสิทธิที่ผู้ถือหุ้นมีนั้นมาจากหุ้นที่ตนถือ ดังนั้น การที่บริษัทมีหุ้นแต่ละประเภทจึงยอมทำให้สิทธิของผู้ถือหุ้นในหุ้นประเภทนั้นๆ มีความแตกต่างกันการที่ผู้ถือหุ้นอยู่ในฐานะผู้ถือหุ้นสามัญ/ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ/ผู้ถือหุ้นกู้ จึงย่อมต้องการการได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายหรือการออกแบบการคุ้มครองจากกฎหมายต่างกัน และในประเด็นที่ 2 การคุ้มครองตามโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการและผู้ถือหุ้นตามกฎหมายบริษัท ก็จะมาพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของกรรมการและผู้ถือหุ้นว่ามีอยู่อย่างไร ใครมีหน้าที่อย่างไร มีการปฏิบัติงานที่สนับสนุน ถ่วงดุลหรือขัดแย้งกันอย่างไรบ้าง การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายใดจะมีผลกระทบกับอีกฝ่ายอย่างไรบ้าง ซึ่งจะเป็นการอธิบายว่ากรรมการควรปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายที่มีอยู่อย่างไรบ้าง โดยการแยกการพิจารณาการคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้นออกเป็น 2 หัวข้อเช่นนี้ ก็เพื่อที่จะเป็นการง่ายต่อการวิเคราะห์และตอบคำถามว่าผู้ถือหุ้นข้างน้อยควรได้รับการคุ้มครองมากขึ้นอย่างไร และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยในปัจจุบันควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาโครงสร้างของกฎหมายบริษัท
2. ศึกษาถึงมาตรการการคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยที่มีอยู่เดิม
3. ศึกษาถึงมาตรการการคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยในปัจจุบันและเสนอแนวทางที่ควรจะเป็นในอนาคต

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมเฉพาะการศึกษา

1. โครงสร้างของกฎหมายบริษัทมหาชน
2. มาตรการการคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยตามกฎหมายบริษัทเอกชน/มหาชน/ต่างประเทศ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงโครงสร้างของกฎหมายบริษัทเอกชน
2. ทำให้ทราบแนวทางการปฏิบัติตนของกรรมการในการคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อย
3. ทำให้ทราบว่าพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด (ฉบับที่1) พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ได้คุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยเพียงพอแล้วหรือไม่

1.6 วิธีการศึกษาวิจัย

การดำเนินการศึกษาวิจัยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้มาจากการค้นคว้าหนังสือ บทความ วารสาร รายงานสัมมนา ข่าวประจำวัน โดยข้อมูลเหล่านี้มาจากห้องสมุดต่างๆเช่น ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ห้องสมุดสถาบันวิทยบริการ, ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ห้องสมุดสำนักงานศาลปกครอง, ห้องสมุดตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และรวมถึงการค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต